

KURSRAPPORT – Ex.fac, Høst/2018

KURSANSVARLIGE: Synne Sæther Mæhle og Ragna Aarli

Kursrapporten er utarbeidet den 21. desember 2018 av Ragna Aarli

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. strukturen på kursopplegget

Kurset er lagt opp som et arbeidsintensivt oppstartkurs som skal hjelpe ferske studenter til å forstå hva som utgjør det juridiske feltet og hva som kjennetegner juristers tilnæringsmåte til problemstillinger gjennom studentaktiv læring. Studentene får en grunnleggende innføring i juridiske begreper, rettsstatlig tenkning og juridisk metode som arbeidsverktøy. Studentene får også opplæring, og blir prøvd i, teori og praktikumsgenren og har flere muntlige presentasjoner i løpet av kurset.

Det var 80 studenter som besvarte den nettbaserte evalueringen av kursopplegget. På det overordnede spørsmålet om hvordan studentene totalt sett synes gjennomføringen av kurset hadde vært, stod riktignok svaralternativene «I svært stor grad/i stor grad/i middels grad/i noen grad/i liten grad/vet ikke» ikke helt i samsvar med spørsmålet som var stilt, men vi har tolket svarfordelingen 22/45/9/1/0/3 som uttrykk for at studentgruppen i overveiende grad er fornøyd.

ii. Forelesningene

Ragna Aarli foreleste 24 timer basert på kurslitteraturen, inkludert oppsummeringsforelesning sammen med Synne Sæther Mæhle. I tillegg foreleste Eivind Kolflaath 2 timer om juridiske tekster. Det er godt oppmøte på forelesningene og studentene svarer på spørsmål som blir reist av foreleser. Ut fra en faglig vurdering av behovet for direkte kontakt med studentene i dette oppstartkurset, ble det ikke gjort opptak av noen av forelesningene.

iii. Gjennomføring av seminarsamlinger

Kurset har 10 seminarsamlinger som hver for seg og sammen skal gi grunnkunnskap om retten. Hver samling er organisert rundt et hovedtema, for eksempel rettsstaten, med fremleggelse av en seminaroppgave i første time og et diskusjonsopplegg i andre time. I år lyktes vi bedre enn før med å formulere oppgaver som kompletterte hverandre med hensyn til å kaste lys over hovedtema.

I kursevalueringen peker (som vanlig) seminarsamlingene seg ut som det kurselementet som gir størst bidrag til læringen. Av 80 respondenter svarte 65 at seminarsamlingene i svært stor grad (33) eller i stor grad (32) bidro til læring.

Vi hadde flere nye seminarledere som gjorde en utmerket jobb og som bidro til å sikre et godt diskusjonsklima i gruppene.

iv. obligatoriske kursoppgaver

Hver student får ansvar for to muntlige fremleggelsler og skriver to obligatoriske oppgaver i løpet av kurset, en seminaroppgave (teori) og en øvingsoppgave (praktikum). I kursevalueringen ble arbeidet med seminaroppgaven fremhevet som særlig lærerikt. Arbeidet med et førsteutkast og endelig seminaroppgave blir fremhevet som elementer som i svært stor grad/i stor grad bidrar til læring av henholdsvis 68 og 67 respondenter. Førsteutkastet til seminaroppgave blir kommentert av seminarleder. Den individuelle oppfølgingen fra seminarleder er verdsatt, og ble også løftet frem som positiv i fritekstfelt fra årets evaluering.

Øvingsoppgaven ble betraktet som et element som i svært stor grad/i stor grad bidro til læring av 48 respondenter. På dette punktet er det nok et forbedringspotensial (se forslag til tiltak). Den felles øvingsoppgaven kommenteres av arbeidsgruppelidere, for å gi studentene kontakt med det videre undervisningsopplegget på studiet. På grunn av tekniske problemer ble tilbakelevering av oppgaven til studentene i år en dag forsinket.

v. eksamen

Vi mottok ingen studenthenvendelser under avviklingen av kunnskapstesten. Når 49 av 80 studenter betrakter testen som et element som i svært stor grad (21) eller i stor grad (28) bidrar til læring, tyder dette på at lesepresset prøvingsformen skaper, også har en læringsverdi.

vi. samarbeid med administrasjonen

Exfac er et administrativt sett krevende kurs, blant annet fordi alle praktiske forhold – inkludert digitale løsninger – er nye for studentene og fordi kurset har mange enkeltkomponenter. Det er et utmerket samarbeid mellom administrasjonen og de kursansvarlige om å løse disse praktiske forholdene. Administrasjonen har rask responstid, er løsningsorientert og gir klare beskjeder.

b) Strykprosent og frafall på eksamen

Det var 372 studenter oppmeldt til eksamen hvorav 367 studenter møtte. En av de fem som ikke møtte, leverte legeattest. Det var 363 studenter som fikk karakteren bestått og 4 som fikk ikke bestått. Tre kandidater fikk ikke bestått på kunnskapstesten og 1 kandidat fikk ikke bestått på seminaroppgaven. Totalt var det en strykprosent på 1% som ligger innenfor normalen på dette kurset.

c) Karakterfordeling

Det benyttes karakterer "Bestått" og "Ikke bestått", og karakterfordelingen er dermed uttømmende beskrevet gjennom punktet ovenfor.

d) Studieinformasjon og -dokumentasjon

Emnet blir publisert på Mitt UiB. Studentene skal levere disposisjon og førsteutkast til seminaroppgave på Mitt UiB og gjennomføre eksamen i Inspira. Det er mye ny informasjon for studentene. Selv om forelesningene også blir benyttet til påminnelser om tid og sted for innleveringer, er det ikke alle som får dette med seg. En student tapte i år sin eksamensrett fordi han ikke hadde oppfattet at øvingsoppgaven var obligatorisk og skulle leveres på MittUiB. Se forslag til tiltak for å bedre informasjonsflyten til studentene under punkt 5.

e) Tilgang til relevant litteratur

Læremiddelet var Mæhle/Aarli, *Fra lov til rett*, 2. utgave, Oslo 2017.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

a) Lokaler og undervisningsutstyr

Seminargruppene var i år noe større enn vanlig (inntil 28 studenter) og på de første seminarsamlingene var det ikke nok stoler i seminarrommene. Særlig i Gamlebygget var det krevende å få samlet sammen tilstrekkelig med stoler til alle deltakerne i gruppen.

b) Andre forhold

i. Informasjon fra ulike studentgrupper i fadderuken

Forelesningene på exfac er en arena der studentgrupper på fakultetet kan få kontakt med nye studenter, og vi prøver så godt vi kan å imøtekomme ønsker fra studentgrupper om å få 2 minutter i begynnelsen av andre undervisningstime til informasjon om ulike aktiviteter, enten det gjelder studentmållaget, JSU eller roklubben. I fadderuken er imidlertid ønsket om taletid fra ulike grupper så stort, at det ville være fordel om det ble arrangert et eget informasjonsmøte der ulike grupper kunne få presentere seg, og at vi i alle fall denne uken kunne henvise studentgruppene til dette møtet.

ii. Tilrettelegging av nettressurser for seminarlederne

Det kan tilrettelegges bedre for oppgavekommenteringen og eksamensarbeidet på nett. I rullegardinet for grupper til kommentering kommer grupper som har exfac fra før (antakelig pga alfabetisering) øverst. Det er ingen av seminarlederne som skal ha tilgang til studenter i disse gruppene. Det vil være en fordel om de irrelevante gruppene kommer nederst fordi det ellers kan være vanskelig å få opp egen gruppe for kommentering (i alle fall på en liten skjerm på bærbar pc).

Kunnskapstesten kunne med fordel vært lagt inn i Inspira på en måte som gjorde det mulig å sette bestått/ikke bestått på hvert enkelt spørsmål. Det vil gjøre samlet vurdering enklere.

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Det ble ikke etablert referansegruppe for 2018-kullet av studenter.

Spørsmålene i den nettbaserte undersøkelsen bør gås gjennom på nytt. Første spørsmål må justeres slik at det blir meningsfull sammenheng mellom spørsmålet som er stilt og svaralternativene. Vi kunne også tenke oss at undersøkelsen inkluderte «muntlig fremføring i seminargruppe» på listen.

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Har punkter fra fjorårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? JA

- Seminaropplegget ble endret slik at sammenhengen mellom oppgavene i første og andre time på seminarsamlingene ble tydeligere.
- Seminarlederressursene ble omarbeidet og utvidet slik at det ble gitt mer utfyllende veiledning til seminaroppgavene og gitt veiledning til diskusjonsoppgaven.
- Biblioteket har utviklet et internett-basert læringsopplegg for rettskildesøk.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Den overordnede vurderingen er at Exfac gir studentene kunnskaper om juridisk metode og jussens rolle i samfunnet som gir et godt grunnlag for å begynne på de enkelte juridiske fagene. Studentene er dyktige, engasjerte og aktive, både på forelesning og i seminarsamlingene. Læremiddelet fungerer godt.

Forslag til forbedringstiltak:

1. Det er (som alltid) behov for mindre justeringer av oppgavesettet.
2. Til samlingen om internasjonal rett vil vi ta inn en engelskspråklig tekst som tilleggslitteratur til kjernelitteraturen (oppfølging av oppfordring fra SU)
3. Øvingsoppgaven i praktikum (forvaltningsrett) har vært gjenbrukt i lang tid og er moden for revisjon. Vi ønsker å foreta endringer som er i tråd med planer for reform av studiet.
4. Etablering av fast informasjonspost (eget lysbilde) på alle forelesninger med påminnelse om innleveringer og frister
5. Justeringer av nettløsning for kommenterings- og eksamensarbeid, jf. pkt 2b ovenfor.

KURSRAPPORT – JUS112, vår 2018

KURSANSVARLIG: Thomas Eeg

Kursrapporten er utarbeidet den 25. oktober 2018 av Thomas Eeg

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. strukturen på kursopplegget

For studentene startet kurset med intro-/info-møte 23.04. I løpet av 8 uker (minus fire off. fridager) ble gjennomført 4 arbeidsgruppesamlinger med påfølgende innlevering og kommentering av oppgaver, 4 storgruppesamlinger og en obligatorisk kursoppgave med individuelle, skriftlige tilbakemeldinger. I tillegg ble det holdt 10 t. forelesninger i familierett (hvorav 8 t. ekteskapsrett og 2 t. i samboerrett), 9 t. forelesninger i arverett og en 3 t. oppsummeringsforelesning over begge fag. Se vedlagte dokument «Ulike emner – når og hvordan» der all undervisning i alle former er tatt med i kronologisk rekkefølge, med angivelse om tema og pensumdekning.

Som rapportert tidligere er en kursperiode på de facto 7 uker og 1 dag i knappeste laget for to fag i et 12 sp emne. Det har likevel i år som i fjor vært noe større rom for fordypning ved at en arbeidsgruppesamling, deler av forventet læringsutbytte og en del sider av pensum ble tatt bort sammenlignet med 2016 og tidligere år.

ii. Forelesningene

Den ikke-obligatoriske delen av undervisningen, altså forelesningene, ble som de foregående år tatt opp på video og lagt ut på Mitt UiB i etterkant, med en delay på ca. 1 uke. Forelesningene hadde likevel som vanlig godt fremmøte, og de ble som vanlig holdt av prof. A. Strandbakken (8 t. ekteskapsrett, ca. 1 t. oppsummeringsforelesning) og underteignede (resten).

iii. benyttede arbeidsoppgaver – både i arbeids- og storgruppene

Oppgavene behandler ulike sentrale deler av så vel familieretten som arveretten. Det er utarbeidet tilhørende veiledninger til bruk for hhv. arbeids- og storgruppeledere. I «ingressen» til den enkelte oppgave går det frem hvilke regler/regelsett som behandles i oppgaven. I utgangspunktet tilstreber vi at det skal være forelest over oppgavens temaer før de gis. Tematisk er oppgavesettet samlet sett dels utfyllende i bredden når det gjelder temaer som behandles under forelesningene, som ikke kan være en utførlig behandling av alle punktene under kunnskapskravene i læringsutbyttebeskrivelsen. I første rekke er oppgavene likevel ment å være trening i å bruke regler som er behandlet under forelesningene, herunder ved søk og bruk av rettskilder gjennom egen rettsanvendelse og argumentasjon.

iv. skrivning og kommentering

Basert på erfaringer fra 2017 var enkelte oppgaver noe redusert i omfang m.m., for å unngå problemer knyttet til ordgrensen. Blant annet fordi vi brukte en ny lærebok i ekteskapsretten, tok veiledningene hensyn til at enkelte oppgaver kunne løses med utgangspunkt i konkurrerende lærer. Dette kan synes å ha skapt noe problemer, inkludert for enkelte av arbeidsgruppelederne.

v. gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene

Før kursstart ble som vanlig ut-/bearbeidet oppgavesett. Arbeidsgruppeoppgaver og –veiledninger ble lagt ut ca. 1 uke før møtet med arbeidsgruppelederne 19.04. De to første

arbeids- og storgruppeoppgavene var lagt ut 2 uker før kursstart, resten ble lagt ut i god tid før de ulike samlingene. Intensjonen var at studentene skulle ha satt seg inn i oppgavene med tilhørende rettsstoff før samlingen for å være forberedt. Som vanlig oppnås dette i variabel utstrekning. Et pedagogisk grep som flere av storgruppelederne (som var Strandbakken, Maria Vea Lund og Anneken Sperr i tillegg til meg) bruker i ulik grad for å motvirke en lav grad av aktiv deltakelse er å starte hver time med noen minutters summegrupper. Det fungerer e.m.m. godt. Storgruppelederne fikk også tilsendt oppgaver og veiledninger i god tid, og vi avholdt felles arbeidslunsjer med diskusjoner m.m. i forkant av hver samling.

Arbeidsgruppelederne benytter i varierende grad muligheten til å kontakte emneansvarlig (fortrinnsvis på epost) for spørsmål og utdypninger knyttet til oppgaver og veiledninger.

vi. obligatorisk kursoppgave

Lagt ut 16. mai. Pga. off. fridag 17. mai var innleveringsfrist 23. mai.

Som tidligere skal obligatorisk kursoppgave skrives før forelesningsrekken i arverett er ferdig, og innholdet tilpasses dette forholdet. Oppgaven, som i likhet med veiledningen ble utarbeidet av Strandbakken, gjaldt ulike spørsmål innen familierett. Jeg foretok stikkprøvebasert nivåkontroll av oppgaveretternes kommentarer. Som vanlig var et flertall av disse eksterne, flere nye på kurset. Jeg hadde ikke noe å utsette på nivået hos noen av dem. Det er etter mitt syn likevel viktig at interne lærere deltar, da disse ofte gir de grundigste tilbakemeldingene. Gode tilbakemeldinger på skriftlige oppgaver har kanskje størst læringseffekt for de fleste av studentene. I tillegg ble en av storgruppesamlingene satt av til gjennomgang av oppgaven, etter levering men før individuelle (skriftlige) kommentarer.

vii. eksamen

Var på vanlig måte en firetimers praktikumsoppgave, da det i år som tidligere var eneste oppgavetype som ble besvart skriftlig under kurset. Avviklingen synes ikke å ha voldt nevneverdige problemer, heller ikke hva angår studentenes forståelse av oppgaven. Temamessig gjaldt den todelte oppgaven ulike regler om testamenters gyldighet, plikt del og oppgjør etter skilsmisse som bl.a. la opp til vurdering av en ektepakts innhold og – gitt ulike tolkningsalternativer – ekteskapslovens grenser for innholdet, subsidiært spørsmål om skjevdeling. Oppgave og veiledning var i år utarbeidet av Maria Vea Lund.

viii. samarbeid med administrasjonen

Opplevs å ha fungert fint, både når det gjelder undervisning, løpende planlegging og eksamensavvikling.

b) Strykprosent og frafall på eksamen

5 %

c) Karakterfordeling

A = 22, B = 85, C = 141, D = 78, E = 25, F = 9. (Vet ikke om dette er før eller etter klagesensur.)

d) Studieinformasjon og –dokumentasjon

For studentene startet kurset som nevnt med intro-/info-møte 23.04. Som tidligere år ble her bl.a. understreket viktigheten av å sette seg inn i forventet læringsutbytte tidlig i kurset, og å bruke det aktivt underveis når man arbeidet med faget, og jeg demonstrerte hvordan man fant frem til beskrivelsen av det på Mitt UiB («Emnebeskrivelse»). Videre tok jeg opp hvordan man skulle tilegne seg de relevante kunnskaper, ferdigheter og kompetanser, ved at læringen var basert på seks komponenter som fremgikk av forsiden av samledokumentet for arbeidsgruppeoppgavene. Det ble også henvist til video (samme som i

2017) på litt over 5 minutter, der fagområdene ble forklart og hovedtemaer presentert. Også en kort skriftlig «Kursintroduksjon» ble lagt ut. Dessuten ble det som nevnt lagt ut en plan over hvilke emner som behandles når og hvordan, altså i ulike undervisnings- eller læringsaktiviteter.

Også disposisjoner og powerpoints til forelesningene samt videoptak av disse, og annen informasjon ble lagt ut på Mitt UiB.

e) Tilgang til relevant litteratur

I arverett ble benyttet samme læremiddel som tidligere (Lødrup/Asland: Arverett), som dog kom i ny (7.) utgave i 2018. Det skjedde tidlig i kalenderåret og skapte ikke problemer. I familierett – ekteskapsrettsdelen – ble boken «Økonomisk Familierett» av Asbjørn Strandbakken benyttet. Jeg fikk lesetilgang til en pdf-versjon slik at den kunne vedtas som læremiddel innen de foreskrevne fire uker før kursstart. Boken forelå i trykt utgave bare dager før kursstart, og det ble fra forlagets side i tillegg lagt ut en online «bla-i-bok»-versjon noen dager før det, som dessverre visstnok hadde noe funksjonssvikt i starten. Bortsett fra at boken var utsolgt fra Akademika i noen dager (da man kunne bruke online-versjonen), har tilgjengeligheten for kjøp vært ok. Derimot ikke for lån: Det viser seg at biblioteket har rutiner som ikke er tilpasset vår studieordning, da biblioteket sjekker hva som er pensum hver sommer og før semesterstart i januar. Biblioteket får dermed ikke med seg endringer som skjer ellers i året i modulbaserte studier som rettsstudiet. Jeg har rapportert dette videre til studieadm. v/Kjersti B. sørensen; hvorvidt det er fulgt opp derfra, vet jeg ikke.

Samboerrettsdelen i familieretten var også i år en del sider i Lødrup/Sverdrup: Familieretten (8. utg. 2016), som ble gjort tilgjengelig for nedlasting via Litteraturkiosken.

En del tidsskriftsartikler er oppført som tillegglitteratur og er tilgjengelig online gratis. Det er for øvrig grunn til å anta at det store flertallet av studentene i hovedsak bare bruker hovedlitteraturen.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

a) Lokaler og undervisningsutstyr

De fysiske rammevilkår virker å fungere greit. Så lenge vi tilbyr forelesninger for kurs med ca. 350 studenter, er det en fordel at vi kan bruke auditorium I i Jussbygg I. Så vidt jeg husker hadde hverken Strandbakken eller jeg alvorlige problemer med IT-utstyret der, eller behov for annet utstyr. Undervisningsrommene til storgruppeundervisning fungerer e.m.m. også greit. Jeg har ikke personlig erfaring med lokaliteter og utstyr for arbeidsgruppesamlinger, men har ikke fått rapporter om at ikke også dette har fungert tilfredsstillende.

b) Andre forhold

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studieutvalget den 21.4.15.

a) Metode – gjennomføring

Ikke avholdt i JUS112 v18.

b) Oppsummering av innspill

c) Eventuelle tiltak iverksatt i løpet av kurset

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Har punkter fra fjorårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? Hvis ja: hvordan?

Det ble heller ikke avholdt referansegruppemøte i 2017. I digital evaluering (2017) hadde jeg vansker med å finne innspill som kunne brukes til forbedringer.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

I og med at det i denne tid nok en gang diskuteres ny studieordning, er det neppe å forvente at de ulike emneansvarlige finner tiden inne for store endringer før en evt. ny ordning er på plass. Det gjelder ikke minst for JUS112, der en ny studieårsansvarlig – Maria Veia Lund – vil være på plass for studieåret 2018-19. Hun har allerede i inneværende år deltatt i flere av kursets «moduler» og har skaffet seg et godt innblikk i hvordan det per i dag fungerer. Og det fungerer e.m.m. greit som det gjør i dag. Med tanke på større endringer på sikt viser jeg til mitt innspill i fjorårets kursrapport, likevel med forbehold om at nyss påbegynte diskusjoner i fagmiljøet kan tenkes å gjøre andre modeller mer aktuelle. Særlig kan nevnes en viss omrokking og nedskalering av flere kurs (inkl. arve- og familierett) som p.t. ligger på 1. eller 2. studieår.

KURSRAPPORT – JUS 113, vår 2018

EMNEANSVARLIG: Jan-Ove Færstad

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Strukturen på kursopplegget

I likhet med de øvrige kursene på 1. studieår består undervisningen på kurset JUS 113, Kontraktsrett I, av forelesninger, storgruppeundervisning og arbeidsgruppeundervisning. Det er også utarbeidet fire fagmoduler på «Mitt UiB». Her brukes tekst, figurer og video for å gi studentene en introduksjon til, og oversikt over, de ulike spørsmålene som behandles på kurset. Hver fredag under kurset ble det også lagt ut en ny episode av videopodcasten «Kontraktsrettsfredag», der Johan Giertsen og undertegnede diskuterte ulike kontraktsrettslige spørsmål sammen med Lise Carlsen, en av arbeidsgruppelederne på kurset.

For meg som emneansvarlig har det vært viktig å utvikle et helhetlig opplegg for emnet hvor det er en tydelig og gjennomtenkt sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelse, læringsaktiviteter/undervisningsaktiviteter og eksamen. Arbeidet med å utvikle en slik helhet ble påbegynt da jeg tok over som kursansvarlig i 2017, og har blitt videreutviklet gjennom årets kurs. Mitt generelle inntrykk er at dette arbeidet har vært svært vellykket. Samtlige læringsaktiviteter har fungert etter planen, og de utgjør naturlige puslespillbiter i den læringsprosessen studentene går gjennom fra første dag på emnet og frem mot avsluttende eksamen. Ekstra gledelig er det at tilbakemeldingene som fremkom på referansegruppemøtet og gjennom emneevalueringen etterlater et klart inntrykk av at studentene synes å sette pris på den helhetstankegangen som gjennomsyrrer kursopplegget.¹ I emneevalueringen ga 45 av 48 respondenter emnet toppkarakter, og de ga særlig uttrykk for at de var svært fornøyde med forelesningene og den digitaliserte delen av kursopplegget. Det er likevel elementer i opplegget for emnet som kan forbedres ytterligere, og nye elementer som bør prøves ut. Enkelte slike forslag til forbedringer har kommet fra studentene på kurset, og jeg vil kommentere disse innspillene og forslagene sammen med andre ideer til videreutvikling av emnet underveis i denne rapporten.

b) Forelesningene

Forelesningsrekken startet med en introduksjonsforelesning hvor det ble brukt tid på å synliggjøre hva studentene skulle lære i løpet av emnet (læringsutbyttebeskrivelsen), og på hvordan flere senere kurs bygger videre på det studentene lærer på Kontraktsrett I. Det ble i tillegg brukt mye tid på å synliggjøre for studentene hvordan de ulike læringsaktivitetene på emnet henger sammen og utfyller hverandre, og at de ulike læringsaktivitetene utgjør «puslespillbiter» som er ment å skulle gi ulike bidrag til studentenes læring.

På referansegruppemøtet etter kurset i 2017 kom det tilbakemeldinger om at studentene ønsket at forelesningene tidlig i forelesningsrekken skulle ha et sterkere oversiktspreg enn hva tilfellet var for forelesningsrekken i 2017. Jeg var langt på vei enig med studentene i denne tilbakemeldingen, og på årets kurs ble det brukt tre forelesningstimer på å gi studentene en innledende oversikt over hovedspørsmålene på emnet. Mitt inntrykk er at grepet var vellykket, men at det ikke er nødvendig å bruke fullt så mye forelesningstid på dette. Tilbakemeldingene fra studentene var også blandet. Noen studenter meldte tilbake at de syntes at oversiktsforelesningene var veldig nyttige, mens andre mente at det tok unødvendig mye tid. Etter mitt syn er det verdifullt å sette fokus på de overordnede spørsmålene i emnet innledningsvis i forelesningsrekken, og mange studenter vil ha stor nytte av å bli presentert for noen «knagger» som kan lette deres videre læring. Samtidig dekker fagmodulene på «Mitt UiB» en stor del av dette behovet, og det må kunne forventes at studentene orienterer seg på «Mitt UiB» i forkant av forelesningsrekken. Det bør nok brukes noe forelesningstid på å gi studentene en innledende oversikt over emnet også på neste års kurs, men tidsbruken kan antagelig reduseres noe.

¹ Som en student skriver i emneevalueringen: «Kursansvarlige har virkelig lagt til rette for at man skal henge med og forstå allerede fra starten av, og gjennom hele kurset gis en alle forutsetninger for å gjøre det godt på eksamen. Svært pedagogisk, men også gøy, er inntrykket jeg sitter igjen med.»

Dagens kursmodell innebærer at studentene på 1. studieår ofte har eksamen i ett fag fredag i en uke, og så begynner med forelesninger i neste fag mandag i uken etter. Dette legger visse begrensninger på hvor godt forberedte vi kan forvente at studentene er når de stiller på første forelesning mandag morgen. På tidligere år kurs i Kontraksrett I har det vært fire forelesningstimer den første mandagen på kurset, først en introduksjonsforelesning fra 0815-1000 og så en ordinær forelesning fra 1215-1400. For å gi studentene bedre mulighet til å møte forberedt også på de første forelesningene på kurset ble introduksjonsforelesningen i år flyttet til mandag klokken 1215, og den neste forelesningen flyttet til onsdag i den første kursuken. Jeg opplever at denne endringen ga studentene en noe mindre hektisk start på kurset og gjorde det lettere for dem å innarbeide gode studierutiner allerede fra start av.

Som et prøveprosjekt ble hovedvekten av årets forelesninger gjennomført som «diskusjonsforelesninger» hvor Johan Giertsen og undertegnede holdt forelesningene i fellesskap. Dette prøveprosjektet var en videreføring og utvidelse av en vellykket test av «diskusjonsforelesning» som undervisningsform på fjorårets kurs. Hovedformålet med en diskusjonsforelesning er å unngå det monologpreget som kjennetegner den klassiske forelesningen, og å legge til rette for en diskusjon der både forelesere og studenter deltar. Forelesningen går med dette bort fra en tanke om å dekke faget fra «vegg til vegg», og brukes heller til å fokusere på spørsmål av særlig interesse eller spørsmål som studentene erfaringsmessig opplever som vanskelige. For at studentene skal få maksimalt utbytte av en slik diskusjonsforelesning er det en forutsetning at de har forberedt seg før de møter til undervisning. Forelesningsplanen på mitt UiB informerte derfor studentene om hvilke kapitler i læreboken og hvilke moduler på Mitt UiB de burde jobbe med i forkant av hver forelesning.

I løpet av kurset prøvde vi ut litt ulike former på diskusjonsforelesningene, men en struktur vi ofte kom tilbake til var som følger: En av oss holdt et kort foredrag knyttet til temaet for forelesningstimen. Foredraget ble så supplert (fortløpende eller avslutningsvis) av kommentarer fra den andre foreleseren. Disse kommentarene fokuserte hovedsakelig på områder hvor vi var faglig uenige, eller hvor det var mulig å nærme seg et spørsmål fra flere ulike vinkler. Det ble også åpnet opp for spørsmål og kommentarer fra studentene. Totalt brukte vi ca en halv forelesningstime på denne delen. I den andre halvdel av forelesningstimen diskuterte vi korte, praktiske oppgaver med studentene. Studentene ble presentert for flervalgsoppgaver (som oftest en kort praktikumsoppgave) hvor de skulle avgi svar via Kahoot.² Etter at studentene hadde avgitt svar, men før det riktige svaret ble avslørt, ble de oppfordret til å diskutere oppgaven og det svaret de hadde avgitt med sidemannen. Oppgaven ble så oppsummert gjennom at foreleserne diskuterte oppgaven seg imellom, og vi undersøkte hvorfor/hvorfor ikke de ulike svaralternativene var riktige og om flere svar kunne være riktige slik oppgaven var utformet. Vi diskuterte også hvilke endringer i faktum som eventuelt kunne ledet til et annet svar på spørsmålet. I hele denne prosessen utfordret vi også studentene til å komme med innspill, og å begrunne de svarene de hadde gitt.

Opgavene var bevisst utformet for å aktualisere interessante faglige diskusjoner, og de ga oss mulighet for å synliggjøre rommet for faglig uenighet mellom to fagpersoner. Gjennom å utforme oppgavene på denne måten inspirerte vi også til diskusjoner mellom studentene og mellom studenter og forelesere. Det viste seg raskt at det var lettere for studenter å ta ordet i diskusjonen når foreleserne inntok ulike standpunkt i en konkret tvist. Gjennomgående var studentene svært aktive, både i diskusjoner seg imellom og i plenumsdiskusjoner. Studentene synes å ha hatt stort utbytte av dialogforelesningene. Tilbakemeldingene på referansegruppemøtet var utelukkende positive, og studentene trakk særlig fram diskusjonen i etterkant av hvert Kahoot-spørsmål som nyttig og lærerik. Inntrykket fra emneevalueringen er det samme. 37 av 48 respondenter sier at forelesningene bidro i stor grad eller svært stor grad til deres læring på kurset.³

All den tid erfaringene med diskusjonsforelesninger er utelukkende positive, både fra undervisersiden og fra studentsiden, er det naturlig å videreføre dette tiltaket også for kurset i 2019. Som foreleser er det mye mer givende å diskutere faglige spørsmål med en annen fagperson og med studentene, enn det er å referere fra et

---

² Oppgavene var hovedsakelig knyttet til temaet for den aktuelle forelesningstimen, men studentene fikk tidvis også enkelte spørsmål helt eller delvis knyttet til tema vi hadde diskutert på en tidligere forelesning. Formålet med dette var å bidra til repetisjon, og å hjelpe studentene med å se sammenhenger i emnet.

³ Følgende utsagn fra en student i emneevalueringen er representativt for dem som ga tilbakemelding i fritekst: «[Jeg er] positivt overrasket over hvor godt samspeillet mellom Giertsen og Færstad fungerte, det var gøy, lærerik og spennende å være på forelesning.»

forhåndsskrevet manus. Samtidig er diskusjonsforelesninger en krevende undervisningsform. Man må stole på egne fagkunnskaper og egen evne til å håndtere faglige spørsmål «på direkten» på en helt annen måte enn hva tilfellet er på ordinære forelesninger. Som universitetsansatte er dette likevel noe jeg mener vi må kunne forventes å håndtere, og min klare erfaring er at studentene har veldig stor respekt og forståelse for at man heller ikke som fagperson og emneansvarlig har paratkunnskap om ethvert detaljspørsmål som kan oppstå.

Det ble kun publisert opptak av innføringsforelesning/oversiktsforelesning, gjennomgang av obligatorisk kursoppgave og oppsummeringsforelesningen på kurset. De øvrige forelesningene var «diskusjonsforelesninger», og opptak av disse ble ikke publisert. Det er flere grunner til dette. Den viktigste grunnen er at diskusjonsforelesningene forutsetter stor grad av studentaktivitet, hvor studentene må være tilstede i auditoriet når denne aktiviteten pågår for å oppnå særlig læringsutbytte. Å se opptak av at studenter diskuterer Kahoot-spørsmål med sidemannen gir lite læringsutbytte, og mitt klare pedagogiske standpunkt er at studenter som ikke har anledning til å være tilstede på disse forelesningene vil få bedre læringsutbytte gjennom andre aktiviteter enn å se på opptak av diskusjonsforelesningene i ettertid. Videre kan opptak av diskusjonsforelesningene virke dempende på studentaktiviteten i auditoriet, og dermed undergrave det sentrale formålet med diskusjonsforelesningene. Av den grunn vil det heller ikke bli publisert videoopptak av diskusjonsforelesningene på neste års kurs.

c) Digitalisering og «Mitt UiB»

Det er utviklet en introduksjonsmodul, samt fire fagmoduler til emnet på «Mitt UiB». I introduksjonsmodulen finner studentene en oversikt over læringsopplegget på kurset, en oversikt over forholdet mellom læringsaktiviteter og forventet læringsutbytte av disse aktivitetene, samt en video der studentene får tips og råd om hvordan de bør studere for å forstå emnet best mulig. De enkelte fagmodulene inneholder en kombinasjon av tekst, bilder og video som er ment å skulle gi studentene en grunnleggende innføring i de temaene som blir behandlet i løpet av kurset. Fagmodulene vil bli videreutviklet frem mot kursstart 2019, og jeg tar også sikte på å inkludere en selvtest for studentene avslutningsvis i hver fagmodul.

Hver uke kurset igjennom ble det også publisert en ny episode av video-podcasten «Kontraktsrettsfredag», hvor Johan Giertsen, Lise Carlsen (arbeidsgruppeleder) og undertegnede diskuterte tema som studentene hadde jobbet med i uken som var, eller skulle i gang med den påfølgende uken på kurset. Studentene er gjennomgående svært fornøyde med denne podcasten, og peker på at det er verdifullt at en av arbeidsgruppelederne deltar og deler av sine erfaringer. Som emneansvarlig vil jeg slutte meg til dette. Lise Carlsen gjorde en strålende innsats og bidro med viktige nyanser og et studentnært blikk på de temaene som ble diskutert. Dette perspektivet er viktig for at studentenes utbytte av podcasten skal bli så stort som mulig. Enkelte studenter har etterspurt «Kontraktsrettsfredag» som en ren lydfil, og fra og med kurset i 2019 vil «Kontraktsrettsfredag» bli publisert både som videofil og som en ren lydfil.

d) Arbeidsgrupper og arbeidsgruppeoppgaver

Mitt inntrykk er at både arbeidsgruppesamlingene og arbeidsgruppeoppgavene gjennomgående har fungert godt. På referansegruppemøtet fremhevet studentene særlig at det var positivt at det var en naturlig progresjon i arbeidsoppgavene. På samme måte som på tidligere års kurs var noen studenter kritiske til at enkelte tema ble gjennomgått på forelesning i etterkant (og ikke i forkant) av den arbeidsgruppesamlingen som omhandlet det samme temaet. Denne strukturen er basert på et klart pedagogisk valg, noe som også ble tydeliggjort for studentene på emnets innføringsforelesning.

Det kan synes som om studentene i løpet av første studieår ikke i stor nok grad blir orientert om den grunnleggende pedagogiske modellen som hele vår studieordning bygger på, og begrunnelsen for problembasert læring i modifisert form som pedagogisk modell. Selv om dette i større eller mindre grad blir tatt opp i innføringsforelesningene til de enkelte emnene, burde vi kanskje synliggjort denne pedagogiske modellen for studentene allerede tidlig på 1. studieår. Jeg kommer nærmere tilbake til dette under pkt. 5 nedenfor.

De oppgavene som blir benyttet på arbeidsgruppene gjennomgikk en mindre revisjon i 2017, og dette oppgavesettet ble benyttet uforandret på kurset i 2018. Selv om oppgavesettet etter mitt syn er godt egnet til bruk på arbeidsgruppene, kan det etter hvert være på tide med en større revisjon av oppgavesettet. Jeg har

planlagt en slik revisjon før kurset i 2019, men finner det naturlig å avvente denne prosessen frem til kursets fremtid og eventuelle plassering i en ny studieordning er endelig avklart.

e) Storgrupper og storgruppeoppgaver

Dersom opplegget for storgruppesamlingene blir for omfattende, er det lett for studentene å tenke at de «stjeler» tid fra gruppen gjennom å delta i diskusjonene. Motsatt vil et mindre omfattende opplegg signalisere at tid til refleksjon og diskusjon er viktigere enn å dekke flest mulig tema på kortest mulig tid. Før kurset i 2017 valgte jeg derfor å gjøre storgruppeoppgavene noe mindre omfattende enn det de har vært på tidligere års kurs. Formålet med dette grepet var å frigjøre mer tid til diskusjon og refleksjon på storgruppene. Basert på de positive erfaringene fra fjorårets kurs ble dette grepet beholdt også på årets kurs. Også i år var erfaringene med dette grepet utelukkende positive.

Tiden på storgruppesamling ble dels brukt på diskusjon i smågrupper og dels på diskusjon i plenum. Når diskusjonen starter i smågrupper blir terskelen for den enkelte student til å komme med sine bidrag lavere enn hva den er i en plenumsdiskusjon. Samtidig er det også lettere for mange studenter å bidra i en etterfølgende plenumsdiskusjon dersom de i sine innlegg kan vise tilbake til det som ble diskutert i smågruppene. Kombinasjonen mellom smågrupper og plenumsdiskusjoner er derfor godt egnet til å skape studentaktivitet på storgruppesamlingen. Samtidig har diskusjon i smågrupper den fordelen at storgruppelederen kan gå rundt mellom gruppene, og gi studentene veiledning i langt mindre grupper enn det vi ellers har anledning til innenfor vårt undervisningsopplegg. Jeg er ikke i tvil om at slike samtaler mellom underviser og mindre grupper studenter er verdifulle for studentenes læring.

Selv om studentenes oppfatning av utbyttet av storgruppesamlinger varierer også på dette kurset, synes de fleste studentene å være fornøyd med opplegget på storgruppesamlingene. På referansegruppemøtet ga flere studenter uttrykk for at de mente at opplegget for storgruppesamlingene på dette kurset ga et bedre læringsutbytte enn opplegget på tidligere emner på 1. studieår, hvor utvalgte studenter skulle holde en presentasjon for resten av gruppen. Dette er en viktig tilbakemelding å ta med seg og videreformidle til øvrige emnene. Samtidig er det opp til den enkelte emneansvarlige å vurdere hvordan tiden på storgruppesamlingene brukes for å oppnå størst mulig læringseffekt blant studentene. På dette emnet ser jeg imidlertid ingen grunn til ikke å holde fast ved dagens opplegg for storgruppesamlingene fremfor et opplegg med utstrakt bruk av studentpresentasjoner.

f) Obligatorisk kursoppgave

Årets obligatoriske kursoppgave besto av en praktikumssdel og en teoridel, hvor praktikumsdelen utgjorde 75%. I den praktiske oppgaven ble studentene bedt om å ta stilling til en tvist om lemping av en avtale om valutalån. Spørsmålet måtte drøftes i lys av forbrukeravtaledirektivet, og begge parter anførte dommer fra EU-domstolen til støtte for sitt syn. Oppgaven må betegnes som svært krevende. Likevel håndterte de fleste studentene oppgaven på en god måte, og det var kun to studenter som ikke besto den obligatoriske kursoppgaven.

Til tross for vanskelighetsgraden ga studentene gjennomgående positive tilbakemeldinger på den obligatoriske kursoppgaven. Flere studenter ga uttrykk for at de mente at arbeidet med oppgaven ga dem en god mestringsfølelse og en trygghet på egne ferdigheter. Jeg tror at slike erfaringer er svært verdifulle for den enkelte student. Den obligatoriske kursoppgaven er langt viktigere som en læringsaktivitet enn som en prøvingsaktivitet, og det å kunne bruke en uke på å fordype seg i en virkelig vanskelig oppgave er noe studentene lærer svært mye av.

Oppgaven utfordret studentene på hvilken betydning forbrukeravtaledirektivet har for anvendelsen av avtaleloven § 36. Temaet er behandlet i den anbefalte litteraturen på kurset, og EU-rettsens betydning for norsk avtalerett var også tema på en av forelesningene i forkant av den obligatoriske kursoppgaven. Blant studentene var det delte meninger om dette var tilstrekkelig, eller om det burde vært brukt mer tid på EU-retten i forkant av den obligatoriske kursoppgaven. Uavhengig av tema for den obligatoriske kursoppgaven er EU-rettsens betydning for norsk avtalerett et interessant og viktig tema å ta opp på dette emnet. Samtidig er det begrenset hvor mye av tiden på forelesninger og gruppeundervisning som kan brukes på dette temaet. Jeg har derfor vært i kontakt med emneansvarlig på NIRI, og vi har blitt enig om å spille inn en eller to videoer der vi diskuterer dette temaet. Disse videoene vil bli lagt ut i en relevant modul på «Mitt UiB» under kurset i 2019. Dette grepet bidrar også til å

synliggjøre for studentene at det er forbindelseslinjer ikke bare mellom Kontraktsrett I og de øvrige privatrettslige emnene på studiet, men også til et emne som NIRI.

g) Eksamen

Som en forsøksordning ble årets eksamen avviklet som en 6-timers skoleeksamen med ordgrense.⁴ Formålet med forsøksordningen var å sikre at studentene fikk mer tid til refleksjon over de spørsmål eksamensoppgaven stilte, samtidig som ordbegrensningen gjorde det nødvendig for dem å ha et reflektert forhold til hva de valgte å bruke plass på i sin besvarelse. I forkant av eksamen hadde undertegnede et stort fokus på å sikre at eksamensoppgaven fikk et passelig omfang slik at den fint kunne håndteres innenfor de gitte rammene. Det er mitt klare inntrykk at oppgavens omfang traff ganske godt, og tilbakemeldingene fra studentene indikerer også at de to ekstra timene i stor grad ble brukt til refleksjon. Når det gjelder ordgrensen er det gjennomgående inntrykket fra sensuren at denne medførte få problemer for studentene. Selv om jeg ikke har gjort gjennomsnittsberegninger, sitter jeg igjen med det klare inntrykket at flertallet av besvarelsene lå nærmere den anbefalte enn den absolutte ordgrensen. Hvorvidt ordgrensen ledet til at studentene formulerte seg kortere og mer presist enn hva de ville gjort uten ordgrensen er det vanskelig å mene noe om ut fra en eksamen alene. Det er likevel mitt klare inntrykk fra sensuren at ordgrensen hadde en positiv effekt på studentenes skrivestil. Ytterligere erfaringer er likevel nødvendig før man kan si noe sikkert om dette.

Selve eksamen forløp uten vanskeligheter. I ettertid har enkelte studenter meldt tilbake at måten ordgrensen ble håndtert på i Inspira førte til at de ikke kunne redigere egen oppgave slik de ønsket. Slik systemet er innrettet pr. i dag må vi velge mellom enten å sette inn en absolutt ordspærre, eller å la det være opp til studentene selv å sørge for at de overholder ordgrensen. På ordinær eksamen ble den første varianten valgt ut fra en tanke om at det ville gi studentene trygghet å vite at Inspira faktisk hindret dem i å overskride ordgrensen. Dersom det er slik at studentene opplever denne absolutte sperren i Inspira som en hindring for deres skriveprosess kan det være aktuelt å fjerne denne på senere eksamener (noe som også ble gjort i forbindelse med kontinuasjonseksamen).

Karakterfordelingen på emnet var som følger:

- A: 8,6 %
- B: 27,3 %
- C: 43,6 %
- D: 14,7%
- E: 5,3%
- F: 0,5 % (2 kandidater)

Andelen studenter som fikk karakteren A eller B er noe høyere på årets kurs enn hva den har pleid å være på tidligere års kurs (35,9 % i år sammenlignet med 30,4% i 2017). Samtidig ligger andelen som fikk karakteren C rimelig stabil (43,6 i år sammenlignet med 43,3 i 2017). I samsvar med dette har andelen studenter som fikk karakteren D, E eller F har gått noe ned (20,5 % i år sammenlignet med 26,3 % i 2017). Utvalget er imidlertid for lite, og endringene er for små, til å si noe sikkert om hvorvidt disse endringene skyldes endringene i kursopplegget. Det vil derfor være interessant å vurdere disse endringene over tid.

h) Samarbeid med administrasjonen

Samarbeidet med administrasjonen har som vanlig fungert utmerket. Kari Bjørøy har gjort en strålende innsats, og hennes erfaring og kompetanse er svært verdifull for gjennomføringen av kurset.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

Auditoriene har fungert som forventet. For storgruppeundervisningene kunne det vært ønskelig med litt større grupperom. Pedagogisk sett er det ikke optimalt at storgruppeundervisningen skjer i rom som helst bør innredes som klasserom for å få plass til alle studentene. Det er lettere å skape en god arena for diskusjon dersom studentene ikke må sitte på rekker.

---

⁴ Øvre ordgrense var på 3 750 ord, den anbefalte ordgrensen ble satt til 3 300 ord.

Som det har fremgått har det i storgruppesamlingene vært lagt stor vekt på å veksle mellom diskusjoner i mindre grupper og diskusjoner i plenum. Både studenter og undervisere har gitt tilbakemelding om at denne formen på storgruppesamlingene fungerer veldig bra. De fysiske rammevilkårene i seminarrommene legger imidlertid en del begrensninger på slike vekslinger mellom ulike arbeidsformer. Et relativt enkelt tiltak for å gjøre det enklere å variere arbeidsformene på storgruppesamlingen kunne være å gå til anskaffelse av stoler og bord med hjul, slik at disse enkelt kan flyttes etter behov.

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studieutvalget den 21.4.15.

Synspunktene som fremkom på referansegruppemøtet har blitt kommentert fortløpende.

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Dette har blitt kommentert fortløpende i det foregående.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Det er mitt klare inntrykk at emnet JUS 113 Kontraktsrett I i sin helhet fungerer svært bra. Dette inntrykket styrkes ytterligere av at fakultetet våren 2018 ble tildelt UiBs Uglepris for arbeidet med emnet Kontraktsrett I. I sin innstilling trekker komiteen særlig frem at de grep som har blitt gjort med emnet er godt gjennomtenkte og basert på en helhetlig tilnærming til samspillet mellom læringsutbyttebeskrivelse, undervisning og vurdering. Arbeidet med en ytterligere heving av kvaliteten på emnet bør skje med den samme helhetlige tilnæringsmåten, og med utgangspunkt i læringsutbyttebeskrivelsen for emnet. Hovedsakelig vil videreutviklingen av emnet for 2019 bestå i en videreutvikling av de allerede eksisterende elementene. Noen slike forbedringstiltak er skissert tidligere i denne rapporten.

Som nevnt tidligere i rapporten synes studentene som gruppe å ha svært begrensede kunnskaper om ulike syn på læring og om hva det innebærer at vårt studieopplegg er basert på en modifisert form for problembasert læring. Dette leder til at svært mange studenter baserer sin studieatferd på andre studenters erfaringer og ikke på forskningsbasert kunnskap om læring. På årets kurs brukte jeg, som nevnt, en del tid på innføringsforelesningen på å snakke om hvilke læringsaktiviteter som er best egnet for å oppnå varig læring. Jeg trakk blant annet frem forskning som viser oss at det å ta notater i form av en aktiv sammenfatning av hovedpunktene bidrar til en dypere og mer varig læring enn hva en mer passiv transkriberingstilnærming til notatskriving gjør. Etter det jeg kan bedømme hadde dette en positiv innvirkning på studentenes tilnærming til de ulike læringsaktivitetene på kurset. Jeg kommer til å fortsette å bruke tid på dette på neste års kurs, men vil også anbefale at fakultetet vurderer å utvikle et mer helhetlig opplegg for å formidle grunntankene bak vårt studieopplegg, samt forskningsbasert kunnskap om læring, til studentene på 1. studieår.

Bergen 09.10 2018

Jan-Ove Færstad
Emneansvarlig JUS 113

KURSRAPPORT – JUS241, H/18

KURSANSVARLIG: Erling Johannes Husabø og Jørn Jacobsen

Kursrapporten er utarbeidet den 1. mars 2019 av Erling Johannes Husabø og Jørn Jacobsen

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. strukturen på kursopplegget

Strukturen på kurset har hatt same mal som tidlegare år, og fungerer gjennomgåande godt.

ii. Forelesningene

Førelesingane har i stor grad hatt same profil og innhald som tidlegare år. Ei endring i år var at vi rydda plass for ei førelesing om seksualbrottsverka, som har vore etterspurt blant studentane dei siste åra. Denne førelesinga vart òg lagt saman med Bergen Lecture 2018, som i år omhandla seksualbrottsverka, slik at studentane kunne vere med på den òg.

iii. benyttede arbeidsoppgaver – både i arbeids- og storgruppene

Seminaroppgåvene er dei same som har vore nytta tidlegare år, med mindre revisjonar basert på erfaringar frå fjorårets kurs.

iv. skrivning og kommentering

Vi kursansvarlege har lenge ytra ønske om eit større innslag av skrivning/kommentering på JUS241, særleg i starten av kurset, men det har ikkje vore mogleg av ressursmessige grunnar. Difor tilbydde vi òg i år frivillig skrivning med kommentering for inntil 3 svar pr. gruppe. Vi vurderer det som eit verdifullt bidrag til undervisinga i førekant av obligatorisk kursoppgåve.

v. gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene

Seminara fungerte i år svært godt. Vi hadde kompetente og for det meste godt erfarne undervisarar.

vi. obligatorisk kursoppgave

Obligatorisk kursoppgåve gjekk føre seg relativt bra, med unntak av nokre feil i oppgåveteksten som vart raskt retta. Sensuren var derimot ikkje så optimal, då vi ikkje fekk høve til å drive nivåkontroll i Inspira. Mange studentar gav òg tilbakemelding på utifredsstillande kommentering.

vii. eksamen

Eksamen var i år noko utradisjonell, då det var eit element av teorioppgåve, som rett nok var godt dekkja inn av undervisinga. Sjølv om dette møtte noko motstand i evalueringa, meiner vi eksamensoppgåva gav eit godt grunnlag for å testa studentane sine kunnskapar og metodiske evner opp mot læringsmåta i faget. Gjennomføringa av sensuren fungerte gjennomgåande godt.

Det var 426 studentar som møtte til eksamen. Av desse har 98 klaga. Klagesensuren er pr. dato ikkje avslutta.

- viii. samarbeid med administrasjonen

Samarbeidet med administrasjonen fungerte godt.

- b) Strykprosent og frafall på eksamen

Det var 33 som trekte seg under eksamen. Strykprosenten var 4,1 % (16 kandidatar).

- c) Karakterfordeling

Karakterfordelinga låg relativt nært opp til normalintervallet, men med noko få E og D, til fordel for noko for mange C.

- d) Studieinformasjon og -dokumentasjon

Informasjonen og dokumentasjonen var tilfredsstillande.

- e) Tilgang til relevant litteratur

Tilfredsstillande: vår bok (Frihet, forbrytelse og straff) fungerer godt som læremiddel. Det har derimot vore ei utfordring med litteratur om «spesiell strafferett», der Matningsdal har vore støttelitteratur. Mange studentar har sett det som meir eller mindre «obligatorisk» litteratur. Vi held no på med å utarbeide eige arbeid òg om dette, noko som vil løyse utfordringane for komande år.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

- a) Lokaler og undervisningsutstyr

Gjennomgåande bra, men enkelte seminarrom har mindre godt opplegg for prosjektor.

- b) Andre forhold

Vi har ingenting å peike på her.

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studieutvalget den 21.4.15.

- a) Metode – gjennomføring

Det fungerer greitt for vår del med elektronisk evaluering, men svarprosenten synes vere liten, noko som gjer resultatata usikre.

- b) Oppsummering av innspill

Hovudinntrykket er at studentane verkar vere nøgde med kursa. Årets kurs synes òg å ha fått betre til prosedyresamlingane, som dei tidlegare har hatt innvendingar mot. Den tyngste innvendinga mot årets kurs er litteratursituasjonen og bruken av Matningsdal si bok, men det vil altså ikkje vere eit problem komande år.

- c) Eventuelle tiltak iverksatt i løpet av kurset

Nei.

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

Har punkter fra fjorårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? Hvis ja: hvordan?

Vi har arbeidd med å forbetre prosedyresamlingane, og teke inn seksualbrottsverka i førelesingsrekka.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Samla sett vurderer vi kurset som velfungerande, og vi vil som nemnt ovanfor, søke å utbetre det ytterlegare på nemnte punkt.

KURSRAPPORT – JUS242 Rettergang

Studieåret 2017/2018

KURSANSVARLIG: Ørnulf Øyen

1. Allment

På vegne av faget JUS242 Rettergang avgis det kursrapport. Forrige kursrapport for faget ble avgitt den 12. mai 2014, med henblikk på studieåret 2013/2014.

De kursansvarlige er professor Magne Strandberg og professor Ørnulf Øyen, noe som har vært uforandret siden den 1. januar 2013. Strandberg har undervisningsfri dette semesteret. Rapporten avgis derfor av undertegnede alene.

2. Generell omtale av kurset

2.1 *Strukturen på kurset*

Strukturen på kurset har vært uforandret siden omleggingen som skjedde forut for studieåret 2013/2014. Kurset starter i midten av november (uke 46). Eksamen avholdes i månedsskiftet februar/mars. Disiplinene sivilprosess og straffeprosess undervises separat, og forelesningene holdes før seminarene starter. I siste halvdel av november er det forelesninger i sivilprosess. Seminarene i sivilprosess starter i månedsskiftet november/desember og pågår i tre uker. I uke 2 og 3 er det forelesninger i straffeprosess, mens seminarene i straffeprosess avholdes i uke 5 til 7. Det eneste obligatoriske elementet er en kursoppgave, som studentene arbeider med i uke 4. Etter at undervisningen er ferdig har studentene ca. to uker til eksamensforberedelse.

I forrige kursrapport ble det omtalt et opplegg med fellesseminarer i sivilprosess og straffeprosess mot slutten av kurset. Disse seminarene fikk en dårlig mottakelse hos studentene, særlig fordi nye temaer ble introdusert i undervisningssammenheng like før eksamen. Fellesseminarene ble derfor lagt ned, og seminartimene delt mellom seminarene i sivilprosess og straffeprosess.

2.2 *Undervisningen – forelesningene*

Forelesningene i sivilprosess ble dette studieåret holdt av professorene Camilla Bernt (16 timer) og Magne Strandberg (8 timer). De senere studieårene har Bernt og Strandberg delt forelesningene mellom seg. Timetallet for forelesningene har stått uforandret i flere år. Forelesningene i straffeprosess ble dette

studieåret holdt av undertegnede (15 timer) og førsteamanuensis Gert Johan Kjelby (5 timer). De siste to studieårene har antallet forelesningstimer vært redusert fra 24 timer til 20 timer. Hovedårsaken er en koordinering mellom pensum og forelesninger som følge av en ny pensumbok.

Forelesningene tas opp med lyd og bilde. Opptakene legges ut på «min side» etter hvert som de teknisk sett er klare for utlegging. Tidspunktet for utlegging er valgt med henblikk på studenter som ikke har hatt mulighet til å følge bestemte forelesningstimer. En så rask utlegging medfører at studenter kan fristes til å fokusere for mye på forelesningene, og for lite på egen fordyping i pensumlitteraturen og sentrale rettskilder. Vi har ikke ansett dette som avgjørende. Hovedformålet med publiseringen er å sikre studentene lik tilgang til forelesningene. Opptakene har ingen viktig funksjon ut over dette. Og studenter på 4. studieår må selv ta ansvar for eget studieopplegg.

2.3 Undervisningen – seminarene

Det er til sammen 28 timer med seminarundervisning: 7 dobbelttimer i sivilprosess og 7 dobbelttimer i straffeprosess. Målet er at studentene skal være godt forberedt til og aktive under seminarene.

Erfaringsmessig er forberedelsene og aktiviteten noe varierende hos studentene, og mellom de ulike seminargruppene. Vi forsøker å bedre forberedelsene og aktiviteten fra studentene, men har ennå ikke funnet en oppskrift på hvordan målsettingen kan nås på en god måte.

Det er alt for arbeidskrevende å lage nye oppgavesett forut for hvert studieår. Men forut for hvert studieår gjennomgås de to oppgavesettene med sikte på utskifting av enkelte oppgaver, og forbedring og presiseringer av de oppgaver som videreføres. De senere årene har vi forsøkt å gi oppgavesettene en klarere profil, der det i større grad fokuseres på bestemte temaer på de ulike seminarsamlingene. Oppgavesettene er også endret for å samsvare bedre med læringskravene. De to oppgavesettene som benyttes i dag må samlet sett sies å være gode. For å sikre en felles oppfatning hos seminarlederne om hvilke problemstillinger og rettskilder som er særlig aktuelle i hver oppgave, er det utarbeidet veiledninger til oppgavesettene.

Tidligere var det 11 ulike seminargrupper, men de siste to studieårene har antallet vært 10. Bakgrunnen for reduksjonen er rekrutteringssituasjonen når det gjelder seminarledere sammenholdt med at 10 seminargrupper synes å være tilstrekkelig for å dekke etterspørselen. Vi har også sett hen til faget Strafferett, der det er 10 seminargrupper.

De senere årene har det utelukkende vært interne seminarledere i faget Rettergang.

Årets seminarledere i sivilprosess var professorene Henry J. Mæland, Magne Strandberg og Ørnulf Øyen. På de første fem samlingene var det én seminarleder mindre enn ideelt, mens Strandberg og Øyen alene hadde ansvaret for de siste to samlingene. Mangelen på seminarledere medførte bl.a. at Strandberg

og Øyen vekslet mellom å ha tre og fem seminargrupper de første seks samlingene. Gjennomføringen var forsvarlig, men krevende.

Det er utfordrende å rekruttere tilstrekkelig med seminarledere i sivilprosess neste studieår. Tre personer som har vært seminarledere de senere årene er ikke aktuelle: professor Mæland skal etter det jeg erfarer gå av med pensjon, professor Halvard H. Fredriksen er undervisningsdekan og stipendiat Marie Holm har oppfylt sin undervisningsplikt. Professor Strandberg skal egentlig ha undervisningsfri også til høsten, men dette kan bli forskjøvet. Samtidig er vi glade for at stipendiat Johannes L. Mella har sagt seg villig til å være seminarleder i sivilprosess.

Årets seminarledere i straffeprosess var professorene Asbjørn Strandbakken og Ørnulf Øyen, førsteamanuensis Knut Einar Skodvin og stipendiat Malin Johansen. Vi håper at samtlige også vil være seminarledere neste studieår. Men det er mulig at Johansen alt har oppfylt undervisningsplikten som stipendiat.

Enkelte studenter har klagd over at oppgaver til tider løses på en ulik måte av seminarlederne. Den kursansvarlig mener at dette ikke uten videre en ulempe. Mange av oppgavene på seminarene er vanskelige, og flere av dem er det fullt forsvarlig å løse gjennom ulike tilnærminger, og det kan også være fullt forsvarlig å komme til ulike standpunkter. Den kursansvarlige bør være forsiktig med å drive faglig ensretting når det gjelder tolkning av rettskilder, hva som alt i alt er den beste løsningen juridisk sett mv. Videre må studentene trenes opp til selv å ha et bevisst forhold til hva som er en god angrepsvinkel, hvilke argumenter som kan utledes fra ulike rettskilder og hvordan motstridende rettskilder bør veies opp mot hverandre.

2.4 Skrivning og kommentering - kursoppgaven

På kurset er det som nevnt bare ett obligatorisk innslag: kursoppgaven. Utover dette gis det ikke noe tilbud om skrivetrening til studentene. Enkelte studenter har ytret en viss misnøye over fraværet av mer skrivetrening. Den kursansvarlige har full forståelse for studentenes innspill her, men det å legge til rette for mer skrivetrening – hvis det skal være initiert fra fakultetet – vil være temmelig kostnadskrevenne fordi en da er avhengig av å gi individuelle tilbakemeldinger til hver enkelt student. For en del år tilbake ble det samlet tilbudt fire kursoppgaver i fagene Rettergang og Strafferett, der to måtte bestås. Antallet ble halvert, noe som iallfall delvis skyldtes den økonomiske situasjonen ved fakultetet. I dagens økonomiske situasjon er det neppe rom for å øke antallet kursoppgaver.

I faget Rettergang har vi ofte benyttet utsatt prøve som kursoppgave. Årsaken er at det er meget arbeidskrevende å lage en god oppgave med veiledning i faget Rettergang. Samlet medgår det ca. 1 uke til å

lage eksamensoppgaven med veiledning, og ca. 1 uke til å lage utsatt prøve med veiledning. (Tidsbruken er vesentlig større enn hva undervisningsregnskapet legger opp til.)

Nye retningslinjer om innsyn i sensorveiledningen for utsatt prøve skapte dette studieåret en utfordring. En litt justert versjon av utsatt prøve ble benyttet som kursoppgave til tross for at iallfall enkelte studenter hadde tilgang til sensorveiledningen for utsatt prøve. Løsningen ble samlet ansett som lite betenkelig all den stund en student som ønsker å lære noe bare lur seg selv hvis sensorveiledningen leses før oppgaven skrives. Samtidig kan det tenkes at enkelte av de som leste veiledningen før oppgaven ble skrevet var blant de som absolutt ikke burde gjort dette av hensyn til læringsbehovet. En ny vurdering av dette spørsmålet må derfor gjøres med sikte på neste års kursoppgave.

Gjennomføringen av årets kursoppgave gikk bra. Ingen studenter ble underkjent med den virkning at eksamen ikke kunne tas, og bare én oppgave ble mottatt fra sensorene med sikte på en slik vurdering. Det ble foretatt stikkprøvekontroll med kommenteringen. Kommenteringen var gjennomgående innenfor hva som kan og må forventes, herunder i lys av den tiden sensorene får betalt for. Ideelt sett burde kommentarene vært mer omfattende, men dette er ikke realistisk så lenge oppgaveretterne honoreres for én time pr besvarelse, og uten ekstra honorering for å sette seg inn i oppgaven og veiledningen.

2.5 Eksamen: Gjennomføring og sensur

Eksamen er en skoleeksamen på seks timer. I år av del I en praktikum i sivilprosess og del II en teorioppgave i straffeprosess. Oppgaven var skrevet av undertegnede. Før ferdigstillingen ble oppgaven gjennomgått av to studenter og av professor Strandberg.

Under eksamensavviklingen kom det bare 2-3 henvendelser fra studentrepresentantene, og ingen av dem gjaldt innholdsmessige uklarheter i oppgaven. I forbindelse med nivåkontrollen og rollen som sensor nr. 2 på besvarelser vurdert til karakteren F leste undertegnede et stort antall besvarelser (ca. 75). Hovedinntrykket er at oppgaven var passe lang, og at oppgaven hadde en slik bredde og kompleksitet at den gav studenter på ulikt nivå en «fair» eksamen.

I år var det utelukkende eksterne sensorer på eksamen, med unntak for at undertegnede var sensor nr. 2 på besvarelser vurdert til karakteren F. Ideelt sett burde noen av sensorene vært interne, men ressursituasjonen og fakultets prioritering av interne undervisere innebærer at denne målsettingen er lite realistisk. Også tidligere studieår har det bare eller i all hovedsak vært eksterne sensorer. Innslaget av eksterne sensorer har medført at en av de kursansvarlige alltid selv tar seg av nivåkontrollen.

Som nevnt var det undertegnede som i år var nivåkontrollør. Hovedinntrykket fra kontrollen er at det bare var mindre avvik mellom sensorene. Det største avviket fant en på det punktet som skaper en særlig sensurutfordring i faget Rettergang. For å stå på eksamen må en student vise et minimum av innsikt både i sivilprosess og straffeprosess, noe som understrekes i sensorveiledningen. En rimelig klar F i én disiplin

medfører at det samlede resultatet blir F. I grensetilfeller er det her ikke bare spørsmål om F eller E skal gis, men til tider også spørsmål om F eller D skal gis.

2.6 Eksamen: Karakterfordeling og frafall

Til sammen 400 studenter møtte til eksamen. Av disse trakk 33 seg under eksamen. Karakterfordelingen for de 367 som leverte var slik:

- A: 45 kandidater (12,3 %)
- B: 80 kandidater (21,8 %)
- C: 113 kandidater (30,8 %)
- D: 80 kandidater (21,8 %)
- E: 27 kandidater (7,4 %)
- F: 22 kandidater (6,0 %)

Samlet sett viser tallene en fin karakterkurve for eksamenen. For orden skyld: Fordelingen har ikke vært styrt. Under nivåkontrollen hadde nivåkontrolløren (undertegnede) ikke for noen av kommisjonene tall for hvor mange kandidater som var vurdert til de ulike karakterene.

Resultatene er samlet sett noe bedre enn hva resultatet tradisjonelt har vært på eksamen i faget, etter ordinær sensur. Tidligere studieår har imidlertid karakterkurven ofte blitt løftet noe etter klagerunden, særlig etter at ordningen med «blind klagesensur» ble innført. Tendensen har vært at et betydelig antall av klagerne har fått endret karakteren, og at de aller fleste endringer har vært til en bedre karakter. Dette har påvirket den endelige karakterfordelingen for eksamenen.

Tendensen med endring i karakterfordelingen etter klagerunden synes å ha vært noe mindre markert forrige studieår. Den kursansvarlige håper trenden fortsetter dette studieåret. I motsatt fall bør ytterligere tiltak vurderes for å avbøte problemet, som undergraver nivåkontrollen i forbindelse med sensuren.

2.7 Samarbeidet med administrasjonen

Samarbeidet med administrasjonen har stort sett fungert meget godt. Det har gjennom mange år vært hyppig utskiftning av hvem i administrasjonen som har ansvaret for fjerde studieår, men uten at det har medført vesentlige problemer.

Mer overordnet er det imidlertid et problem at det svært hyppig endres hvem som har det administrative ansvaret for fjerde studieår, og dermed for bl.a. faget Rettergang. De senere årene har det skjedd endringer omtrent hvert studieår. De siste to studieårene har tre ulike personer hatt ansvaret. Kontinuiteten synes å være en helt annen på de første tre studieårene.

Gjennom de hyppige endringene gir fakultetet et signal om at fjerde studieår har lav prioritet, noe som er beklagelig. Videre medfører de hyppige endringene at avviklingene av kurset i Rettergang lett blir noe mindre strømlinjeformet enn hva som er ideelt. Dette skyldes ikke de personene som tildeles ansvaret

for fjerde studieår, men at det tar en viss tid å sette seg inn i nye arbeidsoppgaver og blir fortrolig med disse.

2.8 Studieinformasjon og dokumentasjon

En av de kursansvarlige har et informasjonsmøte på 45 minutter om faget Rettergang, der både praktiske og faglige spørsmål tas opp. Møtet holdes før undervisningen i faget starter, og favner hele kurset. Både dette studieåret og de foregående har undertegnede holdt møtet.

For øvrig benyttes «min side» (mitt UiB) på vanlig måte. Faget side er forsøkt tilpasset opplegget i faget, med egne «hovedfaner» for ulike temaer. De kursansvarlige har ikke fått tilbakemeldinger på at det er vanskelig å finne frem på fagets side. Etter behov er det lagt ut meldinger på «min side».

Studentene har etterlyst et åpent forum for svar på faglige spørsmål, slik at samtlige studenter får innsyn i de svar som gis fra de kursansvarlige. Prinsipielt sett er dette en god ide. Men det har til nå vært vanskelig å gjennomføre ideen uten at det medgår uforholdsmessig mye tid. Det er ikke en egen løsning for enkel kommunikasjon om faglige spørsmål på «min side». Hvis spørsmål og svar pr e-post skal legges inn der, må det først foretas en sortering av hvilke spørsmål mottatt pr. e-post som er såpass allmenne at spørsmål og svar bør legges ut. Dernest må lages en manuell struktur for ulike temaer, f.eks. i et Word-dokument som stadig oppdateres og som stadig må undersøkes av studentene. Dette er til nå blitt ansett som for arbeidskrevende.

2.9 Læringskrav og tilgang til relevant litteratur

Læringskravene har i hovedsak ligget fast de senere årene, men visse justeringer er foretatt. Læringskravene er oppdatert for å tilfredsstille sentrale føringer. Det planlegges ikke endringer i læringskravene med sikte på neste studieår.

Pensum i straffeprosessdelen av faget er *Ørnulf Øyen, Straffeprosess, Bergen 2016*. Hele boka er pensum. Boka er skrevet med sikte på tjene som lærebok, og er forsøkt tilpasset læringskravene på kurset.

I sivilprosess er to bøker likestilte som pensum. Den ene boka er *Henry John Mæland, Kort prosess, 3. utgave, Bergen 2013*. Hele boka er pensum. Boka er skrevet med sikte på tjene som lærebok, men gir en vel «kompakt» fremstilling av enkelte temaer, noe som kan være en utfordring for studentene. Den andre boka er *Inge L. Backer, Norsk sivilprosess, Oslo 2016*. Det meste av boka er pensum. De kursansvarlige har ikke tall som viser hvor mange av studentene som velger boka til Mæland eller Backer, eller som leser begge bøkene. Signaler fra Akademika tyder på at flertallet velger boka til Backer.

I tillegg til de nevnte bøkene, som gjennom vedtak i SU er gjort til «pensum», har de kursansvarlige laget to lister over aktuell tillegglitteratur, én for hver disiplin. Denne oppdateres før hvert studieår og legges ut på «min side». Listene er kun ment som hjelpemidler for studentene, for de som ønsker en

enkler innføring i faget, økt fordypning i enkelte temaer, en annen vinkling på enkelte temaer e.l. Det legges ikke opp til at litteraturen på disse listene må leses for å skrive godt på eksamen. Av den grunn er også terskelen høy for å vise til annen litteratur enn pensumbøkene i sensorveiledninger.

Pensumsituasjonen i faget må samlet sett sies å være god. Den kursansvarlige tar ikke sikte på å endre pensum foran neste studieår.

3. Rammevilkårene

Alle undervisningslokalene har fungert tilfredsstillende. Forelesningene er avholdt i auditorium 1, noe som er ideelt. Seminarene er stort sett avholdt i seminarrommene i gamlebygget eller i seminarrom 1 og 2. Disse lokalene er gode, men ventilasjonsanlegget i seminarrom 1 og 2 er ikke godt nok.

Enkelte seminarer, ikke minst i sivilprosess, har vært avholdt i auditorium 3 eller 4, både dette studieåret og tidligere studieår. Disse lokalene er langt fra ideelle for seminarer. Årsaken til tildelingen er først og fremst at fjerde studieår har prioritet etter første til tredje studieår når det gjelder romfordeling. Jeg har fått opplyst at begrunnelsen er at undervisningen på første til tredje studieår er obligatorisk. Undertegnede er ikke overbevist om at dette er en tilstrekkelig tungtveiende begrunnelse for å nedprioritere fjerde studieår.

Når det gjelder den hyppige endringen av hvem som er administrativt ansvarlig for fjerde studieår, og muligheten for å benytte «min side» som et forum for faglige spørsmål, vises det til punkt 2.7 og 2.8 ovenfor.

4. Studentevalueringer

4.1 Oppfølging av tidligere studentevalueringer

Kurset i Rettergang ble ikke evaluert forrige studieår. Tidligere evalueringer er hensyntatt så langt det har vært naturlig.

4.2 Årets studentevaluering

Årets studentevaluering ble gjennomført ved hjelp av en nettbasert spørreundersøkelse til studentene. To hovedspørsmål ble stilt. I tillegg var det anledning til å komme med egne synspunkter på kurset. Undersøkelsen ble varslet pr e-post til studentene den 28. februar, men en link til spørreskjemaet. Svarfristen var den 9. mars, dvs. 1 uke etter eksamen. Til sammen 36 studenter responderte på undersøkelsen, noe som svarer til litt under 10 % av de spurte.

Det første hovedspørsmålet var «I hvor stor grad bidro følgende til din læring på dette kurset?»

Respondentene ble bedt om å velge mellom alternativene «I svært stor grad», «I stor grad», «I middels grad», «I noen grad» og «I liten grad» for å verdsette betydningen av sju elementer: «De digitale ressursene (Mitt UiB o.l.)», «Den obligatoriske kursoppgaven», «Eksamen», «Forelesningene», «Seminargruppene», «Selvstudium» og «Kollokvien». De to viktigste bidragene til læring var kategoriene «Seminargruppene» og «Selvstudium», mens kategoriene «De digitale ressursene (Mitt UiB o.l.)» og «Eksamen» var de minst viktige. Til dette må det bemerkes at eksamen er en prøvingsform, ikke en læringsform, og at digitale ressurser først og fremst brukes for å gi informasjon i faget Rettergang.

Det andre hovedspørsmålet inneholdt ingen underspørsmål og lød slik: «Totalt sett: hvordan synes du gjennomføringen av dette emnet har vært?» Det var fire svaralternativer: «Bra», «Middels», «Dårlig» og «Vet ikke». Ingen av respondentene svarte «Vet ikke». Halvparten (18 respondenter) svarte «Bra», noe færre «Middels» (13 respondenter) og noen få «Dårlig» (5 respondenter).

De individuelle kommentarer er av ulike karakter og tar opp en rekke temaer. Tre temaer som flere tok opp var imidlertid at faget var for omfattende, at det var et for stort detaljfokus i faget og at strukturen i faget er uheldig.

4.3 Kommentarer til årets studentevaluering

Svarprosenten på spørreundersøkelsen var såpass lav at en ikke kan trekke bastante slutninger fra den. Ut fra tilbakemeldingene er det imidlertid grunn til å anta at studentene er middels godt fornøyd med undervisningen og læringsutbyttet. Videre er det grunn til å anta at seminarene er noe mer sentrale for læringsutbyttet enn forelesningene, og at selvstudium er en viktig læringsform. Når det gjelder selvstudium, er det positivt at studentene anser dette som viktig. Det tyder på at studentene tar ansvar for egen læring, og at deltakelse på undervisningsaktiviteter vurderes ut fra hvilken nytte den har for egen læring.

Flere studenter mener at strukturen på faget er uheldig. Ønskene går i retning av en mer bolkkindelt undervisning, der forelesninger og seminarer integreres rundt hver enkelt tema som er sentralt i faget. Faget Strafferett undervises på denne måten, et fag studentene har rett forut for faget Rettergang.

Også et for stort detaljfokus blir påpekt. Til dette er det å si at fagets karakter medfører at studentene må forholde seg til svært mange ulike temaer og regler. Alternativet er at faget enten gjøres substansløst, eller begrenses til noen få utvalgte emner innen prosessretten. Før en student får oversikt over mange ulike temaer og regler er vanskelig å se sammenhenger mellom straffeprosess og sivilprosess og mellom ulike temaer innen hver disiplin, og ikke minst forstå hvilken prosessuell problemstilling de står overfor og hvilke regler som er aktuelle når problemstillingen skal løses.

5. Samlet vurdering

Min samlede vurdering er at faget Rettergang alt i alt fungerer rimelig bra.

Masterstudiet ved fakultetet er for tiden under evaluering med sikte på større strukturelle endringer. Flere av de forslag som foreligger vil ha betydelige konsekvenser for sivilprosessen og straffeprosessen. Som følge av dette er det ikke aktuelt pr. i dag å vurdere vesentlige endringer i rettergangskurset før det gjennom reformprosessen er avklart om faget Rettergang vil bestå, og eventuelt hvor faget blir plassert i studieløpet og hvilket omfang faget vil få. En avklaring ventes å komme i løpet av året. Når en avklaring er kommet, må nærmere vurderinger foretas, men hva som bør vurderes og hvilke løsninger som er aktuelle, avhenger av hvor faget blir plassert i studieløpet og hvilket omfang faget vil få, eventuelt av hvor disiplinene sivilprosess og straffeprosess plasseres i studieløpet og hvilket omfang disiplinene vil få.

Det er alt gjort og det vil bli vurdert visse mindre justeringer foran neste studieår, dels i lys av egne erfaringer og dels på grunn av evalueringen fra studentene. Oppgavesettene i både sivilprosess og straffeprosess er gjennomgått og finpusset med sikte på neste studieår. Videre vil muligheten for bedre publisitet rundt faglige svar fra de kursansvarlige (og eventuelt forelesere og seminarledere) fortsatt stå på agendaen.

De er krevende å ha kursansvaret alene, noe som setter grenser for hvor omfattende forbedringer som kan gjøres med sikte på neste studieår og senere studieår. Hovedutfordringen foran neste studieår er rekrutering av seminarledere, særlig i sivilprosess.

Bergen, 12. april 2018

Ørnulf Øyen

Kursansvarlig

Ørnulf Rasmussen
Det juridiske fakultet
Postboks 7806
5020 Bergen

Vår ref
SU 35/18 – 1

Dato
2018 04 16

JUSETIKK - kursrapport

Viser til kursrapport mottatt pr e-post 16. mars 2018.

Studieutvalget fikk seg forelagt rapporten i sitt møte den 11. april, og uttalte i sak 35/18 - 1:

SU er tilfreds med etikkursets form og innhold, gitt de relativt beskjedne ressursrammene emnet har å forholde seg til.

Utvalget slutter seg til emneansvarliges vurderinger, ref. pkt. 4 i notatet. Spørsmålet om integrering av etiske drøftelser i øvrige emner, må eventuelt adresseres i det pågående reformarbeidet.

Det framstår som fornuftig og ønskelig at kurset har et «praktisk-dilemma – fokus, eksponert av folk fra ulike deler av det juridiske yrkesliv». Det bør likevel ikke foregå helt løsrevet fra det verdigrunnet de etiske standpunktene hviler på. Vi legger til grunn at dette er ivare tatt, selv om det ikke framkommer eksplisitt i evalueringen.

Vi er enige i at det ikke er praktisk mulig å tildele gruppene «profesjonelle» ordstyrere, og er overrasket over at ikke gruppene var bedre i stand til å konstituere seg selv.

Med hensyn til avveining av konkrete momenter i innholdet, anser SU at dette i sin helhet ligger innenfor emneansvarliges myndighet å avgjøre.

Med hensyn til den lavere svarprosenten denne gangen: Tidligere har studentene besvart undersøkelsen i kurslokalet i direkte tilknytning til kursavviklingen, det kan være grunn til å vurdere om dette bør videreføres, selv om undersøkelsen nå gjennomføres elektronisk.

Studieadministrasjonen vil sørge for publisering av evalueringen og kommentaren fra SU.

Johanne Spjelkavik
utvalgets sekretær

KOPI: Maria S. Møller